

כיתה ד'

צמרות ושורשים: מחשבות ומעשים

מטרות

1. דיון אודות יחסי ישראל ויהודי העולם בהקשר למונחים המרכזיים 'חכמה' ו-'מעשה'.
2. דיון וניסוח עמדה ביחס לשאלה: מה קודם למה – הלימוד או המעשה?
3. ניתוח משנה מפרקי אבות.

ציוד

- « השיר 'ברוש' (מילים ואמצעי השמעה).
- « דף מקורות לחברותא.
- « טקסט של ליטל קפלן על אכילת פירות בסדר ט"ו בשבט.

פתיחה (15 דק')

1. נשמיע את השיר 'ברוש'.
2. נדון עם התלמידים בדימוי של ה'ברוש לבדו', 'לא נשבר נוטה על צידו', 'מול אש ומים'.
נדון בעמידה שיש בה גם בדידות וגם כוח.
3. בהקשר של: 'לו רק ניתן ואלמד את דרכו של עץ אחד' נשאל: מה הייתם רוצים ללמוד מהברוש? אם הברוש אינו אדם בודד אלא קהילה מבודדת במקום רחוק, מה נוכל ללמוד ממנה? מה הם האש והמים שהיא צריכה להתמודד עימם?
4. ניתן להביא תמונה של ברוש ולהקיף אותה במילים שהן הדברים שהתלמידים רוצים ללמוד ממנו.

למידה בחברותא (15 דק')

1. נחלק את דף המקורות לחברותא.
2. נקרא בקול רם את המשנה, ונדגיש את שתי האפשרויות שהמשנה מציעה:
1. החכמה / ידע הם הענפים. 2. החכמה ידע הם השורש.
3. התלמידים ינתחו את המשנה בעבודה עצמית בזוגות.

אסיף במליאה (15 דק')

1. נשאל: איזו גישה עדיפה בעיניכם? מה הבסיס המשמעותי בעיניכם? ידע ולימוד או פרקטיקה ומעשה?
2. נקרא ונתמקד במקור של אהרון דורפמן. נשאל: האם העמדה של דורפמן קשורה לכך שהוא חי בארצות הברית? האם ללמוד על יהודים החיים במקומות שונים בעולם וללמוד מהם היא 'חכמה' או 'מעשה'?
3. נקרא את הקטע של ליטל קפלן העוסק במנהג אכילת הפירות השונים ונשאל איזו גישה סדר ט"ו בשבט מבטא? נשוחח על השילוב בין המעשה והרוח גם באופן אכילת הפירות.
4. נשאל: ראינו שאכילת פירות יבשים היא מנהג שאומץ מיהודים שרצו לאכול מפירות ארץ ישראל ורק כך ניתן היה לשמר אותם – האם זו 'חכמה' או 'מעשה'?
5. לסיכום – נבקש מכל תלמיד/ה להביא פירות מהסוג המועדף עליהם (יותר עשיה או יותר רוח) ונכין יחד סלט פירות חגיגי לט"ו בשבט.

ברוש

מילים: אהוד מנור

לחן: אריאל זילבר

הנה ברוש לבדו
מול אש ומים.
הנה ברוש לבדו
עד השמים.
ברוש לבדו איתן
לו רק נתן ואלמד
את דרכו של עץ אחד.

ואני כמו תינוק
שנשבר ולא יכל מול פני השמש
בחמסין, בקרה,
אל מול פני הסערה.

הנה ברוש לבדו...

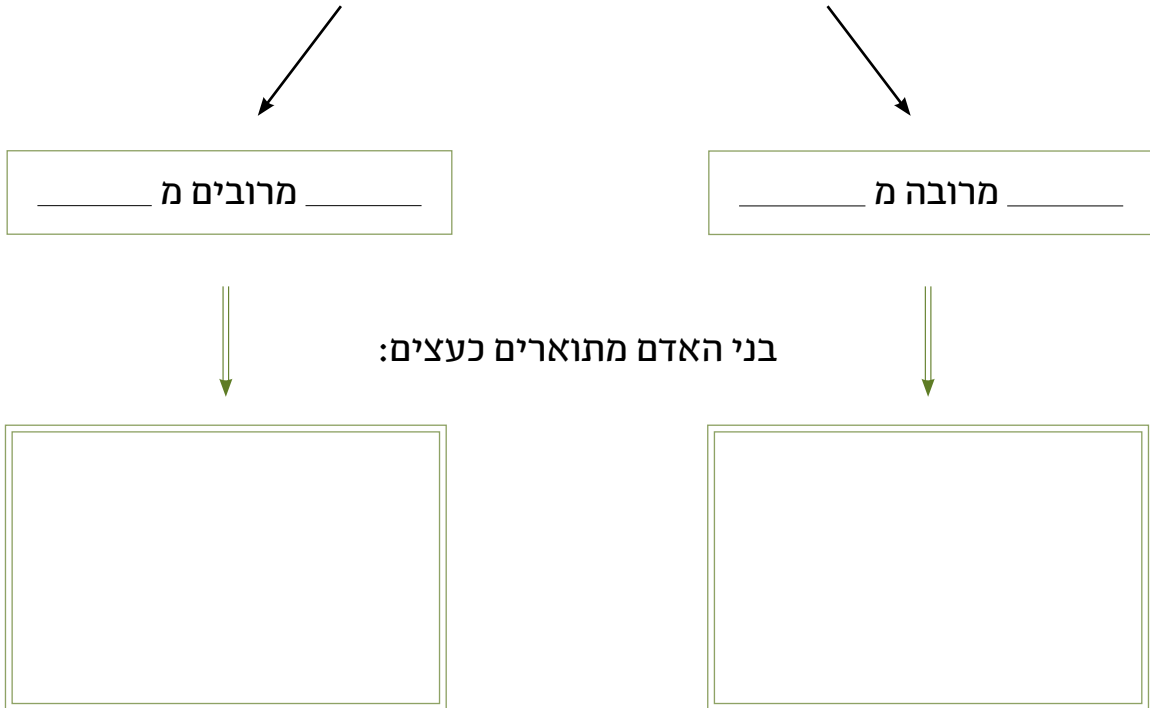
ואני ראיתי ברוש
שנצב בתוך שדה מול פני השמש
בחמסין, בקרה,
אל מול פני הסערה.
על צדו נטה הברוש
לא נשבר את צמרתו הרכין עד עשב
והנה מול הים
קם הברוש ירק ורם.

דף מקורות לחברותא

משנה, מסכת אבות פרק ג', משנה יז

”כל שחכמתו (הידע/לימוד) מרובה ממעשיו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו. אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו.”

המשנה מתארת שני סוגי בני אדם:

ע"פ המשנה המעשים הם ה _____ של העץ, ואילו החכמה היא ה _____ שלו.

האם אתם/ן מסכימים/ות עם התפיסה הזו? נמקו.

מתוך: 'ללמוד ולעשות - היחסים והפיוס בין שני ערכים יהודים' מאת אהרון דורפמן, מנהל
חינוכי בארגון התנדבות, ארה"ב

בדיון של חז"ל על השאלה מה גדול ממה: הלימוד או המעשה? טוען רבי עקיבא שהלימוד גדול מן
המעשה כי הלימוד הוא שמביא למעשה. המסורת היהודית יוצרת זיקה בין הלימוד לבין המעשה. מתוך
לימוד המקורות שלנו עולה ההבנה של המחוייבות שלנו כלפי המציאות בה אנחנו חיים. היכרות עמוקה
עם העולם שסביבנו מדגישה עד כמה המחויבות הזו היא חיונית ומיידית. אפשר לומר שהלימוד חשוב
מהמעשה אך ורק אם הלימוד מוביל לידי מעשה.

<https://www.myjewishlearning.com/article/learning-amp-doing/>

שאלות

« עם איזה עץ מזדהה הכותב של המאמר?
« האם לדעתכם/הכוונה היא רק לפעולות למען הקהילה היהודית (בארץ ובעולם) או שכל מעשה טוב
נחשב?

« אילו עצים / אנשים עדיף בעיניכם? (חשבו היטב מה מסמלת הרוח!)

משימה לסיום

נסו לצייר את עצמכם/עפ"י הדימוי של עץ בעל שורשים וענפים, ידע ומעשים.
נסו לצייר גם את הרוח.
אפשר להוסיף שורשים, פירות, או כל דבר הנראה מתאים.

סדר גם בט"ו בשבת / ליטל קפלן [ישראל]

[...] אכילת פירות יבשים בט"ו בשבת הינה שריד למנהג יהודי לאכול מפירות ארץ ישראל – על מנת שהפירות הללו יישמרו כל הדרך מהארץ הקדושה לארצות השונות, נהגו לשלוח פירות יבשים.

כך נוצר המנהג לאכול פירות יבשים גם בארץ וגם בקהילות יהודי העולם!

נהוג לאכול פירות משלושה סוגים: פירות שאת קליפתם זורקים ואת תוכם אוכלים, כמו רימונים, אגוזים ושקדים; פירות שאת תוכם – הגרעין – זורקים ואת חיצוניותם אוכלים, כמו זיתים, תמרים ודובדבנים; פירות שאין בהם פסולת, כלומר גם קליפתם וגם תוכם נאכלים, כמו למשל תאנים, ותותים. פירות אלה מייצגים עצמים, מצבים ואנשים שלגביהם הכל טוב, משמעותי וחיובי באופן ברור ומוחלט. שני סוגי הפירות האחרים מייצגים מצבים יותר מורכבים, בהם לפעמים צריך להסיר את הקליפה כדי להגיע אל המהות, או לחלופין לזרוק את הגרעין ולמצוא את המשמעות דווקא ברובד החיצוני של הדברים. הרעיון שעומד מאחורי החלוקה הזו הוא שכדי "לתקן" את העולם (ולמי שאין יומרות גדולות מדי – גם כדי "לתקן" את האדם), צריך להיות מסוגלים למצוא את הטעם שבכל אחד משלושת סוגי הפירות. הפירות נאכלים דווקא בסדר הזה, ואכילתם מייצגת, על פי הקבלה, את היכולת של האדם "לטפס" מעולם לעולם, כשכל פרי שנאכל מסמל התקדמות רוחנית נוספת.

https://www.mako.co.il/spirituality-popular_culture/Article-1c9785e65a47621004.htm